

Avdelningen för vård och omsorg
Carin Renger
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Ulrika Appelberg

Till
Infrastrukturminister Tomas Eneroth

Kopia till
Socialdepartementet

Hemställan om utökat antal beredskapsflygplatser

Hemställan

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) hemställer om att regeringen skyndsamt utser fler regionala flygplatser till beredskapsflygplatser, eller temporära beredskapsflygplatser, för att lösa det akuta behovet av ambulanstransporter med anledning av pandemin. Vi ser ett stort behov att det finns på plats innan julhelgen.

Bakgrund

Intensivvård

Platsläget inom intensivvården är på grund av covid-19 pandemin ansträngt i många delar av landet och sjukhusinläggningarna av covid-19 smittade patienter ökar. Regionerna bistår varandra så att de med lägre belastning tar emot IVA-patienter från dem med högre belastning. Vanligtvis hjälps grannregioner åt och transportsträckorna är kortare. På grund av pandemin kan närliggande regioner ha hög belastning samtidigt, vilket medför behov av betydligt längre transporter.

Luftburen ambulanstransport är att föredra då den transportmedicinska kunskapen om intensivvård är hög och tiden för transport blir kortare. Regionerna stödjer varandra med helikoptertransport och medicinsk personal som kan medfölja luftburna transporter. Under vintern påverkar vädret i hög grad möjligheterna för helikoptrarna att flyga och just nu är detta extra problematiskt. För att lösa behoven behövs nu därför ambulansflygplan användas i större omfattning för att transportera patienter längre sträckor. Att utföra transporten vägburet tar alltför lång tid.

Flygplatser

För att kunna använda ambulansflygplan måste det finnas flygplatser där de kan landa och som har beredskap för detta. De idag tio utpekade beredskapsflygplatserna i Sverige räcker inte till och täcker inte alls sjukvårdens behov utifrån det extraordinära läge vi nu befinner oss i. Trafikverket har i en utredning från i juni 2020, om framtidens beredskapsflygplatser, pekat ut ytterligare nio flygplatser som nödvändiga

beredskapsflygplatser. Denna utredning bereds fortfarande efter sex månader på infrastrukturdepartementet, vilket innebär att Sverige i detta kritiska läge riskerar att inte klara av att lösa behoven som finns av att använda ambulansflygplan.

Av de regionala flygplatserna är det endast två som är utsedda till beredskapsflygplatser och det finns därför inget krav för de övriga att ha beredskap. Många har ändå försökt ställa upp under många år och med kort varsel öppnat flygplatsen vid behov från det samhällsviktiga flyget. Den reguljära flygverksamheten på dessa flygplatser har idag på grund av pandemin mycket starkt begränsats och i stora delar upphört. Det får följderna även för möjligheten till att ställa upp i det läge vi befinner oss i. Ett antal flygplatser har idag inte någon trafik alls, många har permitterat upp mot 80% av personalen och vissa har till och med sagt upp personal. Detta har lett till att de regionala flygplatserna idag inte har möjlighet att garantera en beredskap för att öppna flygplatser för ambulansflyg och annat samhällsviktigt flyg. Viktigt att poängtera är också att ambulansflygtransporten dessutom alltid har behov av en alternativ flygplats till den man ska använda, vilket gör att fler flygplatser behöver ha beredskap. Öppnande av flygplats är även fördelaktigt för helikoptrar som då har möjlighet att landa där. När ett ambulansflyg landar behöver flygplatsen tillgängliggöras för vidare transport av patienten med vägburen ambulans eller helikopter.

Det är därför nu helt nödvändigt att regeringen skyndsamt utser fler regionala flygplatser till beredskapsflygplatser eller temporära beredskapsflygplatser, för att lösa det akuta läget vi nu befinner oss i. Det finns idag utifrån beredskaperna på våra flygplatser stora hål geografiskt och SKR anser därför att regionala flygplatser i anslutning till sjukhus som har intensivvård blir nödvändiga att prioritera som temporära beredskapsflygplatser för att fylla dessa hål.

Möjlighet att öppna flygplatser

Inställetid till temporär beredskap på de regionala flygplatserna

De regionala flygplatserna gör bedömningen att de har möjlighet att skapa förutsättningar för beredskap inom loppet av dagar förutsatt ett snabbt underhandsbesked eller beslut från regeringen. Huvuddelen av personalen är nu korttidspermitterad så ett snabbt besked behövs inte minst för att hinna förhandla med arbetstagarorganisationer samt börja planera in personal för jourverksamhet speciellt inför den kommande jul- och nyårshelgen. Denna temporära beredskap skulle med fördel vara i ca tre månader med möjlighet till förlängning. Detta skulle då även kunna möjliggöra en utvärdering av hur behoven ser ut för framtida mer långsiktiga beslut om beredskapsflygplatserna.

Antal flygplatser

När det gäller antalet flygplatser som behövs för att klara av denna extraordinära situation så krävs åtminstone de befintliga beredskapsflygplatserna och de nio nya som Trafikverket pekar ut i sin utredning. Därtill behövs ytterligare ett antal flygplatser utifrån stora geografiska håll. Regionala flygplatser som minskar sträckan till sjukhus med intensivvårdsavdelningar bör då prioriteras.

Ersättning

Ersättningen till nya temporära beredskapsflygplatser bör särskilt beaktas. I de befintliga avtalen är ersättningen framräknad innan pandemin och är baserade på en normal öppethållning som oftast var långt större än den som är aktuell idag. Ersättning utgår för att säkerställa en timmes beredskap för ca två flygplatspersonal och en flygledare, under de timmar då flygplatsen normalt inte har öppet. Nu under pandemin har nästan alla flygplatser dragit ned betydligt på normalt öppethållande, varför en timmes beredskap kommer innebära behov av fler timmar per dygn för beredskap, än innan pandemin. En uppskattning är att ersättning för nya temporära beredskapsflygplatser är ca 150 000-200 000 kr/månad och flygplats (dagens beredskapsflygplatser får mellan 162 000 – 292 000 kr/mån). Då transport av IVA-patient kan planeras i viss mån kan två timmars beredskap kunna fungera om det innebär en kostnadsreducering som förenklar beslut i frågan.

Även med ett temporärt beredskapskontrakt kommer troligtvis flygplatserna få ökade kostnader som de inte får ersättning för. Utifrån att det är vinter kommer kravet på jour kunna innebära mer kostnader för tex. snöröjning än det som normalt inkluderas i ersättningen.

Flygplatserna behöver inte vidta några särskilda investeringar eller annat för att snabbt kunna börja fungera som temporära beredskapsflygplatser. Flygplatserna behöver säkerställa en beredskapstelefon och rutiner för en sådan men det finns möjligheter utifrån den befintliga verksamheten.

Skyndsamt hantering

För att klara intensivvårdens kapacitet ur ett nationellt perspektiv och möjliggöra transporter av svårt sjuka IVA-patienter även vid väder som ej tillåter helikoptertransport, behöver frågan med tillfälliga beredskapsflygplatser lösas mycket skyndsamt. Vi ser ett stort behov att det finns på plats innan julhelgen.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande